

ANDRZEJ PRASAL

Katedra Muzykologii UO

ORCID: 0000-0002-2495-1543

Repertuar liturgiczny w kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Jodłowie na podstawie parafialnego inwentarza muzycznego z 1939 r.

Jodłów (niem. *Thanndorf*) to niewielka miejscowość położona w zachodniej części Masywu Śnieżnika na ziemi Kłodzkiej¹. Jest to typowa rolniczo-letniskowa, góraska wieś łańcuchowa, choć na skutek ubytków w zabudowie przypomina raczej wieś rozproszoną. Jodłów założony został w 1572 r. przez Davida i Michaela von Tschirnhausów². W 1631 r. miejscowość zamieszkiwało 35 gospodarzy płacących podatki kościelne. W 1653 r. wieś – podobnie jak całe dobra międzyleskie – przeszła w ręce rodu von Althannów. W 1765 r. żyło w niej już 36 kmieci, 51 zagrodników i 7 chałupników. Większość mieszkańców utrzymywała się przede wszystkim z wyrobu płótna. Dzięki temu wieś rozwijała się i bogaciła. W 1787 r. liczyła aż 122 budynki, w tym kościół, szkołę oraz młyn wodny. Mieszkało w niej 13 kmieci oraz 106 zagrodników i chałupników, a wśród nich 16 płócienników i 17 innych rzemieślników. W 1840 r. w Jodłowie stało 156 budynków (z kościołem, szkołą, trzema młynami wodnymi, olejarnią, potażarnią oraz gorzelnią). Wieś nadal pozostawała dużym ośrodkiem tkactwa chałupniczego, było tu: 71 warsztatów bawełnianych i 72 lniane. Po wojnach napoleońskich, w połowie XIX w. miejscowość przeżywała kryzys spowodowany rewolucją przemysłową i upadkiem tkactwa.

¹ Zob. M. STAFFA (red.), *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, t. XVI: *Masyw Śnieżnika, Góry Bialskie*, Warszawa 1993, s. 127–131; A. PRASAL, *Organy w kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Jodłowie. Przyczynek do dziejów budownictwa organowego w dawnym Hrabstwie Kłodzkim*, w: A. TOMKO (red.), *Hereditatis custos. Księga dla uczczenia Księdza Profesora Józefa Patera*, Wrocław 2014, s. 283–286.

² Istnieją przekazy, które sugerują, iż wieś mogła powstać jeszcze przed 1414 r. Możliwe, że ta pierwotna osada została całkowicie zniszczona podczas wojen husyckich.

W tym czasie stała się jednak znanym letniskiem. Znajdowała się tu gospoda, a wielu mieszkańców wynajmowało kwatery prywatne. W okresie międzywojennym Jodłów stał się modnym ośrodkiem sportów zimowych. W górze wsi powstały dwa schroniska: narciarskie i młodzieżowe. Nie zahamowało to jednak stopniowego wyludniania miejscowości. Po II wojnie światowej w Jodłowie osiedlono repatriantów. Wieś nie odzyskała jednak poprzedniego znaczenia. W latach sześćdziesiątych XX w. powstały tu zakładowe ośrodki wypoczynkowe, które do obecnych czasów nadają miejscowości charakter letniskowy. Obecnie Jodłów liczy jedynie kilkudziesięciu mieszkańców.

Fot. 1. Panorama Jodłowa na widokówce z 1916 r. (ze zbiorów Andrzeja Wziątka)

Najcenniejszym obiektem miejscowości jest dawny kościół parafialny (obecnie filialny) pw. św. Jana Chrzciciela³. Pierwsza wzmianka o drewnianej świątyni pochodzi z ok. 1590 r.⁴ Początkowo należała ona do protestantów. W 1631 r.

³ Zob. J. MARX, *Grafschafter Kirchen in heutiger Zeit*, Leimen – Heidelberg 1978, s. 294–295; J. PATER, *Katalog ruchomych zabytków sztuki sakralnej w archidiecezji wrocławskiej*, t. II, Wrocław 1982, s. 13; TENZE (red.), *Kościóły i kaplice archidiecezji wrocławskiej*, Wrocław 2002, s. 275; *Kościóły Diecezji Świdnickiej. Nasze dziedzictwo / Kirchen der Diözese von Świdnica. Unsere Erbe*, t. III, Bydgoszcz 2009, s. 126.

⁴ Na temat dziejów świątyni i parafii zob. J. KÖGLER, *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, t. IV; D. POHL (red.), *Die Chroniken der Dörfer, Pfarreien und Herrschaften des Kreises Habelschwerdt*, Köln 2001, s. 251–253.

był to już kościół katolicki, posiadający jeden ołtarz i dwa dzwony. Wkrótce drewnianą konstrukcję zastąpiono murowaną. Budowę obecnej barokowej świątyni wysoko na stoku ukończono w 1756 r. Uroczystego poświęcenia dokonał 26 września dziekan kłodzki i proboszcz łądecki Michael Joseph Scholz. Rok później dobudowano wieżę.

Początkowo miejscowość należała do parafii w Międzylesiu, a od 1637 r. do parafii w Roztokach. W 1754 r. utworzono tu lokalię z własnym duszpasterzem oraz zarządem kościelnym. Należały do niej wsie: Potoczek i Białków. W 1911 r. Jodłów stał się siedzibą parafii. Według schematyzmu z 1928 r. zamieszkiwało ją 966 katolików i sześciu protestantów⁵. Obecnie miejscowość należy do parafii Boboszów w dekanacie Międzylesie⁶.

Znaczącym aspektem życia kulturalnego wsi była muzyka, a ważnym miejscem jej uprawiania kościół pw. św. Jana Chrzciciela. Pierwsze wzmianki o muzyce liturgicznej w Jodłowie związane są z organami. Nie ulega wątpliwości, że instrument ten stanowił wyposażenie świątyni już w XVII w. W inwentarzu kościoła filialnego w Jodłowie z 1667 r. wymieniony jest bowiem 6-głosowy pozytyw (*Positiff mit 6 Mutationen*)⁷. W XVIII w. świątynia dysponowała organami posiadającymi jeden manual i pedał⁸. Pochodziły one najprawdopodobniej z okresu budowy kościoła (1756). W 1805 r. nowe organy za cenę 500 florenów wybudował Johann Kuttler z Widnawy. Miały one 14 głosów rozdzielonych na dwa manualy i pedał.

Obecnie znajdujący się w świątyni instrument pochodzi z 1906 r. i jest dziełem fabryki organowej *Schlag & Söhne* ze Świdnicy. Do jego budowy wykorzystano prospekt z poprzednich organów. Koszt inwestycji zamknął się w kwocie 4318 marek. Organy z dwoma manualami i pedałem, oznaczone jako opus 757 firmy, posiadają 13 głosów. Traktura rejestrów i gry jest pneumatyczna, wiatrownice – stożkowe. Wolno stojący stół gry umieszczony jest centralnie przed szafą organową (organista siedzi przodem do ołtarza). Dyspozycja instrumentu przedstawia się następująco:

⁵ „Grafschafter Volkskalender” 5 (1928), s. 37.

⁶ S. CHOMIAK, W. MRÓZ (red.), *Schematyzm diecezji świdnickiej*, Świdnica 2010, s. 311–312.

⁷ Archiwum Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Kłodzku, *Das Dekanatsarchiv des Erzbischöflichen Generalvikariats der Grafschaft Glatz* (dalej: ADGI), sygn. V A 52c: *Inventarium Schönfeld 1666–1770*.

⁸ Zob. A. PRASAL, *Organy*, s. 283–296.

Manual I C-f ³	Manual II C-f ³	Pedal C-d ¹
Bordun 16' Principal 8' Hohlflöte 8' Gemshorn 8' Octave 4' Progress. Harmon. 2-3 f.	Schalmei 8' Aeoline 8' Lieblich Gedeckt 8' Travers-Flöte 4'	Subbass 16' Octavbass 8' Violoncello 8'
Połączenia: Manual-Koppel, Pedal-Koppel zu I Rejestr zbiorowy: Tutti Urządzenia dodatkowe: Windprobe, Kalikant		

Początki kapeli kościelnej w Jodłowie sięgają najprawdopodobniej końca XVII lub początku XVIII stulecia. W sporządzonym przez ks. Antona Josepha Lengfelda (proboszcza w latach 1705–1750) inwentarzu wymienione są bowiem znajdujące się na wyposażeniu kościoła filialnego instrumenty muzyczne: troje skrzypiec, sześć trąbek, para rogów oraz para kotłów⁹. Kolejny spis muzykaliów pochodzi z 1770 r. Dysponowano wówczas: parą kotłów, dwiema parami zdatnych do użytku trąbek z dodatkowym ustnikiem, jedną parą niezdatnych trąbek, wiolonczelą (*Violon*) oraz trojgiem skrzypiec¹⁰. Zespół wokально-instrumentalny istniał najprawdopodobniej aż do 1945 r., co potwierdzać może sporządzony w 1939 r. wykaz instrumentów muzycznych będących na wyposażeniu parafii. Obejmuje on: troje skrzypiec, altówkę, kontrabas, trzy klarnety (w stroju B, C, A), tubę w stroju F, puzon w stroju B (z futerałem), dwie waltornie, dwa kotły¹¹.

Podobnie jak w większości miejscowości hrabstwa, wspomnianym zespołem kierował główny nauczyciel (kierownik szkoły), który był równocześnie organistą i kościelnym (zakrystianem). Znane są nazwiska trzech chórmistrzów. Co najmniej od 1906 r. funkcję tę pełnił Paul Seidel¹². W 1932 r. przeszedł on na emeryturę, a jego posadę objął Georg Lachmund z Rudnicy (powiat Ząbkowice Śląskie)¹³. W 1937 r. zastąpił go Josef von Fritschen z Szalejowa Dolnego¹⁴.

⁹ ADGI, sygn. V A 52c: *Inventarium Schönfeld 1666–1770*.

¹⁰ *Tamże*.

¹¹ ADGI, sygn. V A 55b: *Pfarrei Thanndorf 1900–* (zob. aneks).

¹² A. PRASAŁ, *Organy*, s. 289.

¹³ ADGI, sygn. V A 55b: *Pfarrei Thanndorf 1900–*.

¹⁴ *Tamże*.

Fot. 2. Organy w kościele filialnym w Jodłowie

Głównym zadaniem chóru parafialnego było uświetnianie liturgii. Nie udało się niestety natrafić na wzmianki o składzie osobowym oraz działalności tego zespołu. Cennych informacji o wykonywanym repertuarze może dostarczyć wspo-

mniany już inwentarz parafialny z 1939 r. Zawiera on liczący 81 pozycji wykaz muzykaliów będących na wyposażeniu miejscowego kościoła¹⁵. Są to z reguły utwory przeznaczone na czterogłosowy chór mieszany z towarzyszeniem orkiestry lub organów.

Jodłowski zespół dysponował aż 34 mszami, w tym sześcioma za zmarłych. Większość utworów stanowiły dzieła popularnych w hrabstwie kłodzkim cecyliantów: Vinzenza Gollera (1873–1953), Josepha Grubera (1855–1933) czy Karla Augusta Leitnera (1837–1905). W inwentarzu znajdowały się także utwory rodzimych twórców: związanego z Mostowicami Josefa Güttlera (1841–1912) oraz krosnowickiego kantora Ignaza Reimanna (1820–1885). Z kolei twórczość śląskich kompozytorów reprezentowały dzieła kapelmistrza katedry wrocławskiej Maxa Filkego (1855–1911). Repertuar zespołu obejmował również dwie msze czeskich twórców: działającego w Javorniku Liberatusa Gepperta (1815–1881) – *Pastoralmesse in G* na czterogłosowy chór mieszany z towarzyszeniem orkiestry i organów oraz Vojtěcha Říhovský'iego (1871–1950) – *Missa Loretta*, op. 3 na czterogłosowy chór mieszany i organy lub orkiestrę *ad libitum*. Warto w tym miejscu przytoczyć fragment krótkiego opisu kompozycji Říhovský'iego, który może posłużyć także jako charakterystyka całego wykonywanego przez jodłowski zespół repertuaru:

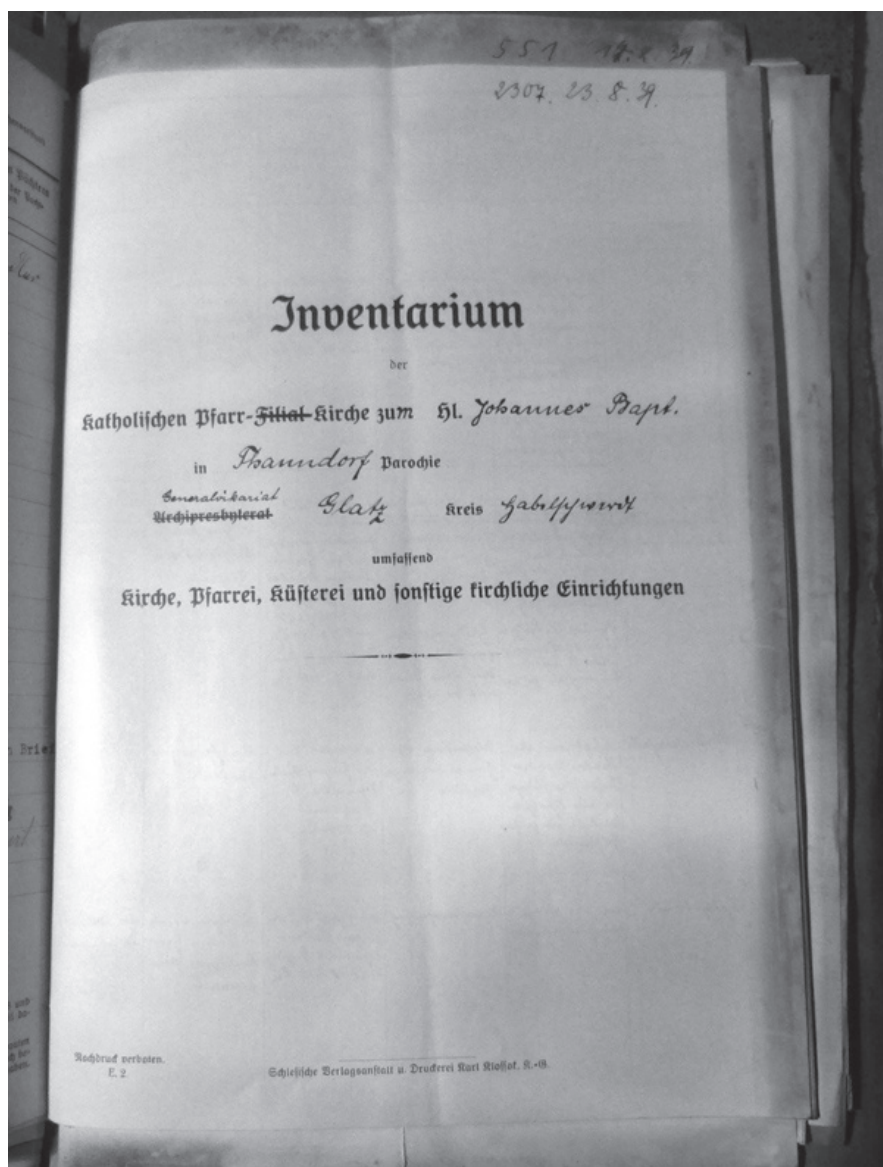
W kilku zaledwie latach doczekała się ta msza aż sześciu wydań, co dostatecznie świadczy o jej praktyczności i dobroci. Cechuje ją styl jędrny, jasny i melodyjny. Byłaby to jedna z mszy Říhovskiego najwięcej wskazana dla naszych chórów. [Tu bowiem – przyp. aut.] talent Říhovskiego nakładał sobie dobrowolne pęta, by nie przekraczać sił przeciętnych chórów. (...) Wydanie jest nadzwyczaj staranne, druk jasny, format wygodny i dobry papier. Z wartością muzyki i praktycznością wydania idzie w parze niskość ceny, przez co kompozycje R. zdobywają sobie coraz to większy rozgłos w świecie muzycznym¹⁶.

Dzieła muzyki dawnej reprezentowane były jedynie przez *Missa brevis* Giovanniego Gabrieli (1557–1612) na czterogłosowy chór mieszany *a cappella*. Fakt ten nie dziwi o tyle, że tego typu utwory wykonywane były na terenie hrabstwa kłodzkiego tylko przez lepsze zespoły¹⁷. Obok cyklów mszalnych

¹⁵ *Tamże*. Zob. aneks.

¹⁶ *Z dziedziny muzyki. Przegląd dzieł Wojciecha Říhovskiego*, „Muzyka i śpiew. Dwutygodnik organistowski poświęcony sprawom muzycznym i zawodowym” 2 (1913), nr 32, s. 4.

¹⁷ A. PRASAŁ, *Z dziejów cecyliantów w hrabstwie kłodzkim*, „Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej” 11 (2011), s. 75.

Fot. 3. Karta tytułowa inwentarza parafialnego z 1939 r.

jodłowski zespół dysponował jeszcze m.in. siedmioma zbiorami graduałów i ofertoriów oraz dziewięcioma litaniami, w tym pięcioma loretańskimi.

Pokaźną grupę muzykaliów stanowiły różnego rodzaju opracowania chóralne pieśni kościelnych, zwłaszcza maryjnych i pogrzebowych. Wśród tych ostatnich uwagę zwracają liczne kompozycje Ignaza Reimanna. Krosnowicki kantor

był także twórcą obecnych w zbiorze *4 Stationen mit Pange lingua für das hl. Fronleichnamfest*. Warto też wspomnieć, że w inwentarzu znalazły się trzy utwory (responsorium *Libera me*, hymnu *Vexilla regis* oraz pieśni wielkanocnej) syna Ignaza – świdnickiego nauczyciela i chórmistrza Franza Reimanna (1855–1926?). Lokalnych twórców reprezentował jeszcze Paul Forche (1857–1930), długoletni chórmistrz w Łądku-Zdroju, z popularnym w hrabstwie kłodzkim zbiorem *12 Marienlieder*.

W Jodłowie pielęgnowano także wspólny śpiew niemieckojęzycznych pieśni kościelnych, o czym świadczy obecność dziewięciu egzemplarzy śpiewnika zawierającego pieśni pogrzebowe dla ludu (*11 Grablieder für das Volk*) oraz siedmiu egzemplarzy *Katholisches Gesangbuch für die Grafschaft Glatz*. Wydany pod redakcją Wilhelma Kothege w 1878 r. modlitewnik i śpiewnik doczekał się kilku wydań i cieszył się dużą popularnością wśród wiernych hrabstwa kłodzkiego. Zawierał prawie 200 różnego rodzaju śpiewów wraz z zapisem nutowym. W wielu parafiach zrodził się nawet zwyczaj ofiarowania go dzieciom z okazji pierwszej komunii świętej¹⁸. Cenną pomocą dla miejscowych muzyków kościelnych były akompaniamenty organowe: *Die Orgelbegleitung z. Grafschafter Gesangbuch* W. Kothege oraz *Die Orgelbegleitung z. d. 23 Einheitsliedern* Georga Amfta.

Za jeden z głównych postulatów XIX-wiecznej reformy muzyki kościelnej uznano ożywienie i upowszechnienie praktyki chorału gregoriańskiego. Znalazł on także swoje skromne miejsce w repertuarze miejscowego chóru parafialnego. W spisie muzykaliów odnajdujemy bowiem *Römisches Gradualbuch* oraz aż 14 egzemplarzy wydanych w 1931 r. (Verlag Herder) staraniem benedyktynów z Krzeszowa *Gregorianische Messgesänge für das Volk*. Wydaje się jednak, że – podobnie jak w pozostałych wiejskich parafiach kotliny kłodzkiej – chorał wykonywany był sporadycznie¹⁹. Jest też mało prawdopodobne, by praktykowano tu śpiew chorałowy z udziałem wiernych, na co wskazywać może tytuł krzeszowskiego śpiewnika. Stanowił on raczej cenną pomoc dla miejscowych chórzystów.

Zadziwia niewielka liczba utworów organowych. Poza wspomnianymi chorałami w spisie muzykaliów odnajdujemy jedynie zbiór kompozycji Johanna Georga Herzoga (1822–1909) oraz *Orgelklänge aus neuerer und neuester Zeit. Eine Sammlung von Tonstücken verschiedener Schwierigkeit für den Studienegebrauch eingerichtet sowie auch zum gottesdienstlichen und Konzertgebrauch* w opracowaniu Wilhelma Trenknera.

¹⁸ G. AMFT, *Pflege des deutschen Kirchenliedes*, „Der Gebirgsbote” (1913), nr 126, nr 127.

¹⁹ A. PRASAŁ, *Z dziejów*, s. 75.

Opis	Waga waga na ha. haust	1939			1940		
		in f.	in G.	in B.	in f.	in G.	in B.
1. <i>Leitner: 1. heilige Messe mit Orgel</i>							
2. <i>Leitner: 2. Messe in G.</i>							
3. <i>Hj. Reinmann: Messoralmesse in E; Messoralmesse in F; Messoralmesse in G; Messoralmesse in A; Messoralmesse in B.</i>							
4. <i>Reisinger: Messe R. Antonii in G; Messoralmesse in G; Messoralmesse in A.</i>							
5. <i>Sikowaty: Messe Loretta.</i>							
6. <i>H. Seboly: Messe G. St. X. Elisabeth</i>							
7. <i>Langenberger: Messe, Ad. m. k. zum Jor.</i>							
8. <i>Langl: Messe in E</i>							
9. <i>Seidl: Messe pro defunctis 1. p. in G.</i>							
10. <i>Stoja: Messe auf Pfeifenband Requiem gem. F. in G.</i>							
11. <i>Waller: Req. u. Libera op. 26. gem. Form. Org.</i>							
12. <i>Joso: Req. u. Libera op. 51 gem. F. in G.</i>							
13. <i>Seboly: Req. in G. gem. F. in G.</i>							
14. <i>Simon: Messe f. St. Margareten gem. F. in G.</i>							
15. <i>Simon Reinmann: Libera.</i>							
16. <i>Hj. Reinmann: 32 Begrüßungst. 2. u. 3. u. 31 Begrüßungst. 2. u. 3., 23 Begrüßungst. 2. u. 3. u. 31 Begrüßungst. 2. u. 3.</i>							
17. <i>11 Gebete für das Volk 9 Mel.</i>							
18. <i>Waller: Gebete für das Volk 9 Mel.</i>							
19. <i>Seitherer: 12 pp. heilige Gradualien f. die heilige Messe u. 18 pp. heilige Gradualien f. die heilige Messe.</i>							
20. <i>Hj. Reinmann: 30 Graduale.</i>							
21. <i>Edenhofer: 50 Offertorien f. alle Tage u. einige f. die heilige Messe u. 50 Offertorien f. die heilige Messe u. die heilige Messe.</i>							
22. <i>Seitherer: Graduale u. Offertorien zum heiligen König.</i>							
23. <i>Hj. Reinmann: 43 Offertorien.</i>							

Fot. 4. Fragment wykazu muzykaliów z inwentarza parafialnego z 1939 r.

Prezentowana kolekcja świadczy o dość przyzwoitym poziomie kultury muzycznej w kościele parafialnym w Jodłowie. Na jej podstawie można stwierdzić, że zarówno pod względem doboru utworów, jak i wykonawstwa repertuar ten dorównywał praktyce w innych wiejskich świątyniach ziemi kłodzkiej. Omawiany zbiór składa się w większości z opusów łatwych do wykonania, przeznaczonych dla niewielkich i raczej mniej zaawansowanych chórów. Uwagę zwraca obecność kompozytorów kościelnych przełomu XIX i XX w. związanych z ruchem cecyliąńskim (V. Goller, J. Gruber, H. Huber, I.M. Mitterer, J.G. Zangl), popularnych nie tylko w hrabstwie kłodzkim. Cieszy uwzględnienie twórców śląskich (M. Filke, A. Greulich), a zwłaszcza pochodzących z kotliny kłodzkiej lub działających na tym terenie (G. Amft, P. Forche, J. Güttler, W. Kothe, F. Reimann, I. Reimann). Znamienne jest, że tak różnorodny i w miarę ambitny repertuar wykonywany był w niewielkiej parafii dysponującej niedużym zespołem wokalnie-instrumentalnym i średniej wielkości organami. Niestety, brak przekazów źródłowych bez odpowiedzi pozostawia pytanie, na ile zawarte w inwentarzu utwory znalazły swoje odzwierciedlenie w repertuarze jodłowskiego chóru.

Aneks

Inwentarz katolickiego kościoła parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Jodłowie z 30 lipca 1939 r.

Rozdział VIII. Muzykalia²⁰

Inventarium der Katholischen Pfarr-Kirche
zum Hl. Johannes Bapt. in Thanndorf Parochie.
Generalvikariat Glatz Kreis Habelschwerdt Umfassend
Kirche, Pfarrei, Küsterei und sonstige kirchliche Einrichtungen
30 Juli 1939

Titel VIII. Musikalien

1. *Römisches Gradualbuch* aus 1901;
2. *Manuale pro sacris functionibus*;
3. *Gregorian. Meßgesänge f. d. Volk*, 14 Stck.;
4. *Kath. Gesangbuch f. d. Graf. Glatz*, 7 Stck.;
5. Kothe, *Orgelbegleitung z. Graf. Gesangbuch*;

²⁰ ADGI, sygn. V A 55b: *Pfarrei Thanndorf 1900–*.

6. Amft, *Orgelbegleitung z. 23 Einheitsliedern*;
7. Jos. Bauer, *Messe z. E. der H. Afra*, 1st. m. Org.;
8. Deschermeier, *Messe z. E. d. H. Familie*, 4st. m. Org.;
9. M. Filke, *Messe in G dur*, 4st. m. Org. u. Orch.;
10. Gabrieli, *Missa brevis*, 4st. gem. Chor ohne Org.;
11. Geppert, *Pastoralmesse in G*, 4st. m. Org. u. Orch.;
12. Goller, *Messe z. E. d. H. Aloisius*, 4st. m. Org.;
13. Gruber, *Missa solem. z. E. d. H. Aug.*, 4st. Org. u. Orch.;
14. Gruber, *Jubiläumsmesse op. 40*, 4st. Org. u. Orch.;
15. Gruber, *Jubiläumsmesse op. 105*, 4st. Org. u. Orch.;
16. *Herz-Jesu-Festmesse*, 4st. Org. u. Orch.;
17. *Missa dominicalis Nr. III*, 4st. Org. u. Orch.;
18. Gruber, *Zweite Cäcilienmesse*, 4st. m. Org.;
19. Güttler, *Festmesse in B*;
20. Güttler, *Sonntagsmesse in Es*;
21. Güttler, *Messe z. E. der H. Cäcilia*;
22. Güttler, *Jubiläumsmesse op. 80*;
23. Huber, *Missa „Ave verum corpus”*, gem. Chor;
24. Leitner, *I. leichte Messe mit Orgel*;
25. Leitner, *III. Messe in A*;
26. Ig. Reimann, *Pastoralmesse in C; Pastoralmesse in F u. C; Sursum corda in Es*;
27. Reisinger, *Missa H. Antonii u. Pastoralmesse in G und C*;
28. Rihowsky, *Missa Loretta*;
29. Scholz, *Messe z. E. der H. Elisabeth*;
30. Singenberger, *Missa „Stab. Mater”*, gem. Chor;
31. Zangl, *Messe in C*;
32. Fürst, *Missa pro defunctis*, 1st. m. Org.;
33. Gloger, *Leicht ausführbares Requiem*, gem. Ch. m. Org.;
34. Goller, *Req. u. Libera op. 26*, gem. Chor m. Org.;
35. Joos, *Req. u. Libera op. 51*, gem. Ch. m. Org.;
36. Schöpf, *Req. in G moll*, gem. Ch. m. Org.;
37. Simon, *Messe f. d. Verstorbenen*, gem. Ch. m. Org.;
38. Franz Reimann, *Libera*;
39. Ig. Reimann, *32 Begräbnisld.*, Bd. III; *31 Begräbnisld.*, Bd. IV; *23 Begräbd.*, Bd. V Kinder;
40. *11 Grablieder für das Volk*, 9 Stck.;
41. Welker, *Heldengedächtnislieder*;

42. Mitterer, *12 sehr leichte Gradualien f. die höchst. Feste u. 18 sehr leichte Gradual. f. höhere Feste*;
43. Ig. Reimann, *30 Graduale*;
44. Edenhofer, *50 Offertorien f. alle Stge. u. einige Feste u. 50 Offertor. f. d. Feste d. Kirchenjahres*;
45. Schweitzer, *Gradual. u. Offertor. zum Feste Chr. König*;
46. Ig. Reimann, *43 Offertorien*;
47. Faist, *6 Tantum ergo m. Orchester*;
48. Goller, *12 Pange lingua*;
49. Huber, *12 Pange lingua*;
50. Hertl, *Herz Jesu Litanei f. Volksges. m. Org. (deutsch)*;
51. Gruber, *Lauret. Litanei op. 52*;
52. Gruber, *Namen Jesu Litanei op. 181 und Herz Jesu Litanei op. 124*;
53. Deschermeier, *Herz Jesu Litanei op. 50*;
54. Stein, *Lauretan. Litanei*;
55. Güttler, *Lauret. Litanei op. 128 und Lauret. Lit.: Sopr., Alt, Baß u. Orgel*;
56. Zangl, *Lauret. Litanei in G*;
57. Gruber, *4 Marian. Antiphonen*;
58. E. Hansdorf, *8 Marienlieder*;
59. Forche, *12 Marienlieder*;
60. Kurzmanhart (?), *36 Marienlieder*;
61. Lipp, *5 Marienlieder*;
62. Strubel, *Ave Maria (Stille d. Wellen)*;
63. Gruber, *2 Marienlieder*;
64. Zangl, *Herz Jesu Lied*;
65. Gruber, *2 Asperges me*;
66. Lipp, *Kath. Kirchengesänge, Lieferg. 3*;
67. Greulich, *Transeamus*;
68. Butz, *Stille nacht, 6 st.*;
69. Schöpf, *Weihnachtslied*;
70. *Passion St. Matth. am Palmsonntag*;
71. *Passion St. Joh. am Karfreitag*;
72. Frz. Reimann, *Vexilla regis; Auferstehunglied*;
73. Goller, *Der Heiland ist erstanden*;
74. Ig. Reimann, *IV. Station. mit Pange lingua*;
75. *3 Trauungslieder*;
76. Player, *2 Trauungslieder*;
77. Lichey, *Trauungsgesang*;

78. Bungarth, *Wo du hingehst*;
79. *Volksliederbuch f. gem. Chor*, Bd. I, 1 Part u. 9 Stimmen;
80. *Tonstücken für Orgel* v. Herzog;
81. *Orgelklänge* von Trenkner.
-

1. 3 Stck. Violinen;
2. 1 Stck. Viola;
3. 1 Streichbaß;
4. 1 Stuck Clarinette in B;
5. 2 Stuck Clarinetten in C mit A Stuck;
6. 1 Stuck Tuba in F;
7. 1 Posaune in B mit Kasten;
8. 2 Stck. Waldhörner;
9. 2 Kesselpauken.

The liturgical repertoire in the church of St. John the Baptist in Jodłów on the basis of the parish's musical inventory from the year 1939

Abstract

This article describes the inventory of musical pieces of the church of St. John the Baptist in Jodłów in the Kłodzko county, which comprises 81 positions. The collection consisted predominantly of easily performable works for a four-part mixed choir with orchestra or organ accompaniment. Among various compositions, the local vocal and instrumental ensemble had at its disposal 34 masses (including six funeral masses), seven collections of graduals and offertories as well as nine litanies. A large group of musical pieces consisted of various choral arrangements of hymns, especially Marian and funeral hymns. Special attention should be given to the fact that church composers from the turn of the nineteenth and twentieth centuries who were involved in the Cecilian movement were also represented. It is also very pleasing that Silesian artists, particularly artists working in the Kłodzko valley, were included as well. The collection presented in this article is proof of the fairly decent standard of musical culture in the parish church of Jodłów, which is on par with the practice in other rural parishes of the Kłodzko region. Unfortunately, due to the lack of source information, the question must remain unanswered in how far the compositions contained in the inventory found their way to the repertoire performed by the local choir of Jodłów.

Keywords: Jodłów, church music, liturgical repertoire, musical inventory, parish choir, organs.

Abstrakt

W artykule opisano liczący 81 pozycji inwentarz muzykaliów kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Jodłowie na ziemi kłodzkiej. Zbiór składał się w większości z łatwych do wykonania utworów przeznaczonych na czterogłosowy chór mieszany z towarzyszeniem orkiestry lub organów. Miejscowy zespół wokально-instrumentalny dysponował m.in.: 34 mszami (w tym sześcioma za zmarłych), siedmioma zbiorami graduałów i ofertoriów oraz dziewięcioma litaniami. Dużą grupę muzykaliów stanowiły różnego rodzaju opracowania choralne pieśni kościelnych, zwłaszcza maryjnych i pogrzebowych. Uwagę zwraca obecność kompozytorów kościelnych przełomu XIX i XX w. związanych z ruchem cecyliąńskim. Cieszy uwzględnienie twórców śląskich, a zwłaszcza działających w kotlinie kłodzkiej. Prezentowana kolekcja świadczy o dość przyzwoitym poziomie kultury muzycznej w kościele parafialnym w Jodłowie, który dorównywał praktyce w innych wiejskich świątyniach ziemi kłodzkiej. Niestety, brak przekazów źródłowych, bez odpowiedzi pozostawia pytanie, jak dalece zawarte w inwentarzu utwory znalazły swoje odzwierciedlenie w repertuarze jodłowskiego chóru.

Słowa kluczowe: Jodłów, muzyka kościelna, repertuar liturgiczny, inwentarz muzyczny, chór parafialny, organy.

Bibliografia

- AMFT G., *Pflege des deutschen Kirchenliedes*, „Der Gebirgsbote” (1913), nr 126, nr 127.
- ARCHIWUM PARAFII RZYMSKOKATOLICKIEJ PW. WNIĘBOWZIĘCIA NMP W KŁODZKU, *Das Dekanatsarchiv des Erzbischöflichen Generalvikariats der Grafschaft Glatz*, sygn. V A 52c: *Inventarium Schönfeld 1666–1770*; sygn. V A 55b: *Pfarrei Thanndorf 1900–*.
- CHOMIAK S., MRÓZ W. (red.), *Schematyzm diecezji świdnickiej*, Świdnica 2010. „Grafschafter Volkskalender” 5 (1928).
- Kościół Diecezji Świdnickiej. Nasze dziedzictwo/Kirchen der Diözese von Świdnica. Unsere Erbe*, t. III, Bydgoszcz 2009, s. 126.
- KÖGLER J., *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, t. IV: *Die Chroniken der Dörfer, Pfarreien und Herrschaften des Kreises Habelschwerdt*, D. POHL (red.), Köln 2001, s. 251–253.
- MARX J., *Grafschafter Kirchen in heutiger Zeit*, Leimen-Heidelberg 1978.

- PATER J., *Katalog ruchomych zabytków sztuki sakralnej w archidiecezji wrocławskiej*, t. II, Wrocław 1982.
- PATER J. (red.), *Kościół i kaplice archidiecezji wrocławskiej*, Wrocław 2002.
- PRASAŁ A., *Organy w kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Jodłowie. Przyczynek do dziejów budownictwa organowego w dawnym Hrabstwie Kłodzkim*, w: A. TOMKO (red.), *Hereditatis custos. Księga dla uczczenia Księdza Profesora Józefa Patera*, Wrocław 2014, s. 283–296.
- PRASAŁ A., *Z dziejów cecylianizmu w hrabstwie kłodzkim*, „Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej” 11 (2011), s. 65–90.
- STAFFA M. (red.), *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, t. XVI: *Masyw Śnieżnika, Góry Bialskie*, Warszawa 1993, s. 127–131.
- Z dziedziny muzyki. Przegląd dzieł Wojciecha Řihowskiego*, „Muzyka i śpiew. Dwutygodnik organistowski poświęcony sprawom muzycznym i zawodowym” 2 (1913), nr 32, s. 4.

ANDRZEJ PRASAŁ, (1976) dr historii Kościoła, adiunkt w Katedrze Muzykologii Uniwersytetu Opolskiego, kierownik Pracowni Badań Naukowych Diecezjalnego Instytutu Muzyki Kościelnej w Opolu, organista w kościele św. Michała Archaniola w Bystrzycy Kłodzkiej. Zainteresowania naukowo-badawcze koncentruje głównie na dziejach muzyki kościelnej na terenie dawnego hrabstwa kłodzkiego oraz historii budownictwa organowego na Dolnym Śląsku. Opublikował ponad czterdzieści artykułów naukowych i cztery książki. Członek Polsko-Czeskiego Towarzystwa Naukowego oraz Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych.